

Όλον ο υσταρνός όντα χάται... - Ένα κείμενο γραμμένο στην Ποντιακή διάλεκτο!

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

του Βαχίτ Τουρσουν

Εγεννέθα σε έναν πολλά πολλά όμορφο μέρος. Με τση μάνα μ' τη λαλία ένοιξα τ' ομάτε μ' σ' αυούτο τον ντουινιά. Πάντα έρτε σο νού μ', όντα έλεγε με «ε πουλόπο μ'» και λάγα ε γλυκοτέρενε με.

Το χωριό 'μουνα έτον 'νάμεσα σα τρανά τα χλωά τα ραχία, όπου τον 'Ηλο πα' πολλά ουκ έλεπαμε. Έτονε απές σ' όρος και χτισμένο σε έναν κυλάδι απές, γομάτο με τα δέντρα. Σ' όρος εβρίσκουσαν Αλάτε, Τεζία, Οξέας, Κλερθία, Κάστανα και άλλα πολλά. Είχεν έναν σουρί ορμία τ' εκατίβεναν τρεχτά σο ποτάμι τ' εμοίρεζεν το χωριό σα δυο. Λές κι εθέλεναν να προφτάνουν το ποτάμι για ν' εκατίβαζεν ατά ση θάλασσα. Ούλα τα νερά, ακόμα και του ποταμή, επιησκούσαν. Είχαμε και πολλά ολοκάθαρα, ολοκάτενα πεγάδε το έστεκαμ' και έπιναμε. Ανάμεσα 'μουνα συντυχεναμ' Ρωμεικά. Εθάρεναμ' ούλος ο ντουινιάς μαναχό το χωριό 'μουνα έν' και ούλοι οι άνθρωποι Ρομεικά συντυχαίνουν.

Το χωρίο 'μουνά είχε και Παρχάρι. Όντα επέ(γ)ναμ σον παραχάρι, ασή χαρά 'μουνά επέταναμε. Σου ζου τα γούλας εκρεμάναμε κολονόπα και σα κατσέτε 'τουνά εκρεμάναμε κάτι σούσε. Εκρεμάναμ' ατά πα' ζνιχόπα για να μην οματέγουνταν. Άετς εσορέυκουμουνες πατσίδε, νιφάδε, παιδία, αγούροι και υναίκοι, ούλοι εντάμα με τα ζα, παρακαθευτά παρακαθευτά εμπέναμε σο δρόμο πριν ημέρωνε. Σα δρόμε επανκές, σατι επέ(γ)ναμε εράεβαμ', έβρισκαμ' και εσωρεύαμε μόρε και ετρώγαμε. Κάπου, κάπου εγριμάλωναμ' και εντόναμ' επάν σ' ατά τ' έβρισκαμ'. Όνταν έγβαιναμε σε πλατή μέρος το είχεν πεγάδι, έστεκαμε και ένοιζαμ' τα δαπάνας 'μουνά και έτρωγαμ'. Έπιναμε το νερό 'μουνά και εποτίζαμε και τα ζα 'μουνά. Πάντα επεντούσαμε και σε άυτικο τόπο έναν καβαλτζή. Εκείνος έπαιζεν το γαβάλιν (χειλιαύλιν) ατ' και εμείς εχορεύαμε. Ύσταρο ο κάθα εις εδέβαινεν σο δρόμον ατ'. Εμείς τα αγουροπαίδε, ως που έγβαιναμ' σον παρχάρι, ετέρεναμ' τα πατσόπα και εποίναμ' σεβνταλούχε. Σον παρχάρι ας τ' επέ(γ)ναμε, εβρισκούμουνες και παρακάθεβαμ', επαίζαμ' και εχόρευαμ'. Σον παρχάρι όλον όμορφα επέχκουσαν η πλάκα το οποίο επέχκουτουν με τα πλακούτσε τα λιθάρε και η μάτικα το οποίο επέχκουτουν με τ' έναν στουρακί και ένα μικρό μακριτσέλι ξυλόπο. Τα ζα εδόναμε σε έναν τσοπάνο και ούλιν οι άνθρωποι εκευρόκοφταν τα χορτάρε σα κεγίρε 'τουνά. Πολλοί εκατήβεναν σ' όρος και έκοφταν ξύλα. Ούλα τα θερινά ημέρας και τα μήνας, άετς εδέβαιναν. Όνταν εκλώσκουμουνες ασόν παρχάρι, τα μάγουλα 'μουνά είνουσαν ολοκόκκινα όμον (αμόν) μήλα. Έκαφτε μας ο ήλος και εμαυρίζαμε πα'.

Ύσταρο εθράφαμε και γάλε γάλε εγρίκεσαμ' ότι ασό χωρίο 'μουνά και εξέθε είναι και αλέτερα πολλά χωρία. Είναι και πολύ ξένοι τ' ούκ εξέρουν τ'έμέτερο τη γλώσσα. Οι μέτεροι εσυντύχαιναν Ρωμεικά και οι ξένοι εσυντύχαιναν τούρκικα. Κρούει σο νού μ', όνταν έρθεν ένας ξένος σο σπίτι 'μουνά για ν' εγόραζεν τ'αγελάδι το είχαμε. Ο κύρη μ' και εκείνος κάτι εσυντύχαιναν. Εγώ άκουγα 'τίνους άμα τίπο ουκ εγροίκενα. Όνταν επεί(γ)εν εκείνος ο ξένος, ερώτεσα τον κύρη μ' γιατ'οποίο ουκ εγροίκεσα το έλεγαν. Είπε με, ότι "τούρκικα" εσυντύχαιναν και για τ' ατό ουκ εγροίκεσα. Ετότες, αρνάσεψα (αρχίνεψα = ξεκίνησα) ν'εγροικώ ό,τι ας εμέτερο τη γλώσσα και εξέθε έτον και αλέτερο γλώσσα ντ' ουκ εγροίκενα εγώ. Είπε με και ότι, όνταν πάγω σ'οκουλί (σχολείο) εβρισκούτουν ελίγο έξου ασό χωρίο, εκεί να μαθάνω ατό τη γλώσσα για να εγροικώ και συντύχαινα.

Αρνάσεψα σ' οκούλι

Άετς εδέβαν' τα χρόνε και έρθεν η ημέρα, εγώ παλ' επήγα σ' οκούλι (σχολείο) και αρνάσεψα να μαθάνω τα τούρκικα. Ο κύρη μ' και η μάνα μ' είπανε με, αν μαθάνω καλά τα τούρκικα, να είνωμαι τρανός άνθρωπος και να γαζανεύω πολλά παράδες. Αν ουκ εμάθена καλά τούρκικα, ν'επόμενα σο χωρίο και να ογράσσευα με του χωρίου τα δουλείας. Να λίχτρεβα τα χωράφε, νε κείρόκοφτα, ν' έπλωνα και εσώρευα χορτάρε, νε επέγνα έκοφτα και εποίνα ξύλα ασό όρος και εφέρενα 'τα σο σπίτι. Αν ουκ εμάθена τα τούρκικα, άίτικα και άλλα πολλά δουλείας ν'εποίνα.

Πάντα κρούει σο νου μ' την ημέρα πε' αρνάσεψα σ'οκούλι. Έτον ένας ξένος άνθρωπος, ο οποίος τ' όνεμαν ατ' έτονε ογρετμένος (δάσκαλος). Εκείνο την ημέρα, όντα εκάτσαμε σα σκαμνία 'μουνα, εκείνος εδέβαιν εμπρό 'μουν και αρνάσεψεν κάτι να λέει μας το εγώ ουκ εγροίκενα. Πίχτα πίχτα ερώταινα τ' άλλα τα παιδία και εκείνοι παλ' έλεγανε με το έλεγεν. Έλεγε μας, για να μαθέναμε' καλά τούρκικα, άλλο τα ρωμεϊκά ουκ ν'εσυντυχαίναμ'. Εφοβέρισε μας πα'. Όποιος εσυντύχαινεν άλλο τα Ρωμεϊκά, νε δαρκούτουν. Άμα ποίος ν' ακούεν ατόνα τον ξένο. Εμείς όνταν εγβαίναμε έξου, πάλι ρωμεϊκά εσυντύχαιναμ' και άετς επόρεναμ' και εγροίκεναμ' ο εις τον άλλον για ν'επαίζαμ'.

Εφάγαμ' νταγιάχι (ξυλοδαρμό) για τα Ρωμεϊκά

Κρούει σο νου μ' παλ', έναν ημέρα έτον εξέβαμε έξου ασ' οκούλι και αρνάσεψαμ' να παίζουμε. Εγώ εβόησα πολλά αφέα έναν αρκαντάσι μ' (φίλο μου) και κάτι είπα 'τόνα σα Ρωμεϊκά. Έκουσε με ο ογρετμένος και εβόησε με κοντάν ατ'. Επήγα εστάθα εμπρόν ατ' και ετέρεσ'ατόνα σον πρόσωπόν ατ'. Ελίγο έσουρεν τ' ωτία μ' και ετίλισε με έναν βαρύ σαπλάχεα. Ας τόσον πολλά, ασ'ομάτε μ' τσίγιας ελάνκεψαν. Σίτα εδέκρεσα. Τ' άλλα τα γαρδέλε εστάθαν και εμάς ετέρεναν. Ύσταρο, εγώ εφήκα το παίξιμο. Άλλο ουκ επόρεσα παιξίναι. Εδέβα σ' έναν τσουντζί εκάτσα κά' και έκλαψα. Άετς εδέβανε τα χρόνε σ' οκούλι. Για τα Ρωμεϊκά ποιος ουκε δάρθεν. Ούλιν έφαγαν σαπλαχέας, μουστέας και λαχτέας. Πολλοί απ' εμάς, πολλά επερμίναν επάν σε έναν ποδάρι, ως που να εγέρουν.

Όμορφα ημέρας πα' είχαμε

Σο χωρίο, όμορφα ημέρας πα' εδέβαξαμ'. Έρτε σ'αχύλι μ' που έναν ημέρα πριν να ημέρωσε έτον, η μάνα μ' αλήγορα εσκώθεν και εκατήβεν σο μαντρί για ν'εποίνεν τα δουλείας ατές. Εγώ απές σο ζεστό το στρώμα μ' εκοιμούμουν και ελέπα όμορφα όνειρα. Με τα λαλίας τση μάνα μ' εξυμνήγα. «Στα, ε διαβολόφαγο, μη λαχτίζεις και κουπίζεις από τ' έλμεξα» έλεγεν τ' αγελάδι τ' ελάχτιζεν σατή αλμέχκουτουν και «πότα πούλι μ' πότα» έλεγεν το μουσκάρι τ' ουκ εθέλενεν ν' έπινεν το νερόν εθέ. Άετς, έλμεξεν, εφάισεν, επότισεν, εσπούνκισεν και εξέβεν άνου. Η μάνα μ' εθάρενεν ότι εγώ άκόμε κοιμούμουνε. Ουκ εθέλενεν ν' εξύμνιζε με άμα εγώ τ'ώραν έτον τ' εξυμνίγα. Εξυμνίγα, άμα ασο στρώμα μ' πα' ουκ εξέβα. Άετς τυλιγμένος σο γεργάνι επουκά, επέρμενα η μάνα μ' ν' εγβαίν ασό σπίτι και επ'εκεί ν' εσκούμουν. Ουκ εθέλενα ν' έλεπε με έξυμνος και εδώνε με οσπιτί δουλείας. Είχα σο νου μ', ν' επέγνα σο πορπάτεμα και σο παίξιμο με τα γαρδέλε του χωρίου.

Η μάνα μ' εξέβεν ασό σπίτι, επήγεν σα χορτάρε το κόψιμο. Εγώ παλ' ελίγο υσταροκές, απ'οπίσαν ατές εσκώθα, εφόρεσα και γάλε γάλε ελίγο άνοιξα την πόρτα. Ετσούτισα και ετέρεσα, εθέλενα ν'ελέπα η μάνα μ' επήγεν, για ουκ επήγεν. Άετς σατή ετσούτιζα και ετέρενα, επλανμέρίκα σο δρόμο, είδα την αγάπη μ', τη σεβντά μ'. Με κάτι πατσίδε και νιφάδε του χωρίου, εκείνε πα' ες' επέγνεν σ' όρος για τα χορτάρε. Ασή χαρά μ' επέταξα. Άλλο ποίος επορεί και κρατεί με. Άλλο ποίος πάει σο παίξιμο με τα γαρδέλε του χωρίου. Πριν φανείναι χνούδι και θρύμα, εγώ πα εξέβα ασό σπίτι και εσέβα σο δρόμο. Τρεχτά, επήγα έφτασα 'τινους. Άετς με τ'εκεινούς εντάμα παρακαθέυτα, εφτάσαμε σ'όρος. Εκεί, ούλοι εσκορπίγανε αδά και ακεί για νε σωρεύαν χορτάρε.

Εγώ επόμεινα με τη σεβντά μ' εντάμα. Εκείνε σατή έκοφτεν χορτάρε, εγώ πα' εδέβα σα χαμοκέρας, σα μαμίκας μήλα και σα δίρκαπας τ' αράεμα. Ό,τι εσώρευα, σίτα έρχουμουν εμοίρεζα 'τα με την αγάπη μ' εντάμα. Ύσταρο, όνταν εγέντον μεσημέρι, ούλοι εσωρέφταμε σε έναν ίσο μέρος τ' εφήκαμε τα δαπάνας 'μουνα. Απ'εμέν και εξέθε, ούλιν ασα ξεροφάε 'τουνά κάτι ένκανε εντάμα. Εγώ, ασήν χαρά μ', τη δαπάνά παλ' ενέσπαλλα. Θρύμμα ψωμί, χνούδι φαγί ουκ επήρα εντάμα μ'. Άμα ο κάθα εις, ασή δαπάνά το είχεν, απ' ελίγο εμοίρεξεν και εδώκε με και έφαγα.

Ύσταρο, παλ' ούλι εδέβαμε σα δουλείας 'μουνα. Εγώ εποίκα γιαρτιμί (βοήθεια) τη σεβντά μ'. Εσώρεψα Χαλβάνε, Ματσιτάλε, Κουσούτε, Λάπαζα, Καρενέσε, Γλυκόριζας, Σαλούτε, Πεντικολαθιρίτρας και αϊτικά. Εμείς με την αγάπη μ' εντάμα, προφτάσαμε και ασ' ουλουνούς εμπρό εποίκαμε το γομάρι 'μουνα και εδέβαμε επλάν εκάτσαμε. Ύσταρο, ομόν τ'εγομάρεγαν ούλι, εσέβαμε σο δρόμο για τ'οσπίτε 'μουνα.

Εξέβαμε σο γκουρμπέτι (ξενιτιά)

Εδέβανε τα χρόνε και εγώ ετράνινα. Εδέβα και επήγα σο γκουρμπέτι (ξενιτιά). Εκεκά, ούλιν οι άνθρωποι μαναχό τούρκικα εξέρναν και εσυντύχαιναν. Εμείς πα' με τα ελίγα τα τούρκικα που έξερναμ', ογράσευαμ' (προσπαθούσαμε) νε συντύχαιναμ' με τ'εκεινούς. Εμείς πα' έμουνες πολλοί ασ'έναν χωρίο και 'νάμεσα 'μουνα Ρωμεϊκά εσυντύχαιναμ'. Άμα ακόμα έρτε σ'αχύλι μ' (σο νου μ') λαγά έκρυβαμ' τα Ρωμεϊκά ασ'αλλουνούς. Ώνταν ερώτεναν εμάς, τό γλώσσα εν ατό ντο συντυχαίνουμ, έλεγαμ' ατίνους, ότι λαζικά συντυχαίνουμ. Ετότες τίπο άλλου ουκ ερώτεναν εμάς και άετς, εγλύτωναμ'. Ούλι αέτς εκρύφκουμουνες και αέτς εκρύβαμ' και τη γλώσσα 'μουνα. Λες κι έτονε εντροπή αν έλεγαμ', ότι συντυχαίνουμ' Ρωμεϊκά. Γι'ατό ποίο εκρύφκουμουνες ουκ εγροίκενα. Όσο και αν κρύφκουμουνες, σο γκουρμπέτι (σην ξενιτιά), όπου αν επέγναμε, εράευαμ' τ'εμέτερους ανθρώπους για ν'επόρεναμ' και έβρισκαμ' καλύτερα δουλείας και ν'επόρεναμ' και εδέβαζαμ' και ελίγο τη γαριπία (αροθυμία) τ'εσούρεναμ'.

Επήγα σ' ασκέρι (στο στρατό)

Ώνταν έρθεν η ημέρα και επήγα σ'ασκέρι, εκεκά πα' εράεψα πολλά για ν'έβρισκα κανέναν ασά χωρία 'μουνα για νε συντύχαινα τη γλώσσα μ'. Όσο ερώτεσα, κανείς ουκ εβρέθεν. Έναν ημέρα, έβρα έναν το έξερνεν ένα αλέτερο γλώσσα. Ερώτεσα 'τόνα ασήν γλώσσαν ατ' και εθέλεσα επ'εκεί να λέει με κάτι ση γλώσσαν ατ'. Αρνάσεψεν να λέει με κάτι σε έναν γλώσσα το εμνέζενεν πολλά με τε μέτερα τα Ρωμεϊκά. Ερώτεσα 'τονα, το γλώσσα εν ατό, ντο συντυχαίν. Είπε με, ότι σο χωρίον ατ' λέγουνα Μουχατζίρκικα (προσφυγικά). Ώνταν εκλώστα και είπα 'τονα, ότι η γλώσσα ντο συντυχαίν, εν Ρωμεϊκά, επαλαλώθεν! Ύσταρο και εσυντύχαισαμ', πολλά επάν ση γλώσσα 'μουνα και εγροικέσαμ' ότι συντυχαίνουμ ένα γλώσσα και

οι δύοιν πα' κρύβουμα με τα αλέτερα τα ονέματα.

Επήγα σην Λιμπύα (Λιβύη) με τον κύρη μ'

Ο κύρη μ' εδούλευεν σην Λιμπύα και έναν ημέρα εξέβεν και έρθεν. Έγω έμουν σο γκουρμπέτι (ξενιτιά). Εποίκανε με τελεφώνι και εκλώστα σο χωρίο. Έρθεν ν'επαίρενε με και επέγνεν σην Λιμπύα. Πολλά εχάρινα. Ν' έγβγαινα έξου ασήν Τουρκία και νε γαζάνεβα (κέρδιζα) και άλλο πολλά χρήματα. Αέτς, έρθεν η ημέρα και επήγαμε σην Λιμπύα. Εμέναμε σην Ντέρνα. Εκεί αδουλεύαμε με τον κύρη μ' εντάμα. Έχτιζαμ ντουβάρε και εποίναμε σουβά. Όλον εμπρό όνταν επήγαμε, ο κύρη μ' εξέρνεν πολλά Αράπτσε (αραβικά) το εγώ ουκ εγροίκενα. Εγώ όσο και αν επήγα σ' οκούλι και έμαθα καλά την Αράπσε, όνταν έμουνε σην Τουρκία, ατά τ' εσουντύχαιναμ' σην Λίμπυα ουκ εγροικίσκουσαν. Ύσταρο κες έρθα και τον κύρη μ' εδέβα.

Έναν ημέρα, σατή εδέβαινα ασ' έναν τικανί (μαγαζί), εμπρό, έκουσα να λέει κάποιος «κλειδί». Εκλώστα και ετέρεσα. Είδα έναν υναίκα να δίγει το κλειδί σε έναν άγουρο. Είπα απ' απέσα μ', να ακούγω κλειδί και ν'ελέπω κλειδί, κάτι ίνεται. Ελίγο επέρμινα ορθά εκεκά που έμουν. Ύσταρο κες', ομόν τ' επ' εχωρίεν η υναίκα επ' εκεκά, επήγα ερώτεσα εκείνο τον άγουρο. «Έκουσα κλειδί και είδα κλειδί, γιάνλισε (λάθος) είδα γιαμ εσείς πα' εξέρειτε Ρωμεϊκά;» Εκείνος πα' ερώτεσε με, «εσύ, απόθεν εξέρεις το κλειδί;». Αέτς αρνασέψαμε να συντυχαίνουμε σα Ρωμεϊκά όσο επόρεσαμ'. Ελίγα απ'ατά τ'έλεγεν ουκ εγροίκενα πα', αμα ας έν. Έφτανε με από τ'εσουντύχαιναν η γλώσσα εμνέζενεν πολλά σε 'μέτερα τα Ρωμεϊκά. Εγώ ασή χαρά μ' επέταξα. Εκείνος πα' πολλά εχάρινεν. Αέτς εγνωρίγαμε. Τ'εκεινού τ'όνεμα έτονε Σαλάχ Αλί.

Ύσταρο, έναν ημέρα, σατή εδέβαινα ασό τικανίν (μαγαζί) ατ' εμπρό, πάλι είδε με και ελίγο εσουντύχαισαμ'. Ο Σαλάχ Αλίσ, ελάλεσε με σ'οσπίτιν ατ'. Εδώκε με έναν αντρέσι (διεύθυνση) που ν'επέγνα και έναν ημέρα το ν'επέρμενε με. Όνταν έρθεν εκείνο η ημέρα, εγώ πα' επήγα σ'αντρέσι τ'εδώκε με. Όνταν έφτασα, εντόκα σην πόρταν ατ', εκείνος ένοιξεν την πόρτα. Απές σο σαλώνι εσώρεψεν πολλούς ανθρώπους. Μαμικάντοι, παπουκάντοι, παιδιά, πατσίδε, ούλιν έκλωσαν τον πρόσωπον άτουνα σε μένα μερ' και εμένα ετέρεναν. Εμείς, ελίγο εστάθαμε σο

κατουθούρι έπαν. Ο Σαλάχ Αλής, εκράτεσε με ασ'έναν ωμί μ', γάλε, γάλε, έγκεν το χέριν ατ' σην κοτύλα μ' και μισό εγκαλεστά, ερώτεσεν ση μισαφίρους ατ' σην Αράπτσε: «εμνέζει μας αβούτο το παιδί;». Ούλιν εκούνισαν τα κεφάλε 'τουνα και «ναι, πολλά εμνέζει μας», είπανε. Ύσταρο, εδέβαμε σο σαλόνι και εγώ εκάτσα κα' σε έναν κεκά. Κάτι γραίοι και γέροι έρθαν σο γιάνι (κοντά) μ', εγκαλέσταν και εφίλεσάνε με. Ερώτεσανε με τ'όνεμα μ' και απόθεν είμαι. Ούλιν εθέλεναν ν'εσυντύχαιναν με τ'εμένα. Ούλοι, κάτι εθέλεναν ν'ερώτενανε με. Άμα έσανε πολλοί και με κάποιους επόρεσα και με κάποιους ουκ επόρεσα συντυχαισείναι. Ύσταρο επ'εκεινούς εγνώρισα πολλούς. Ούλιν το έξερναν και εσυντύχαιναν Ρωμεϊκά, έσανε ασοί τρανούς ανθρώπους τση Ντέρνας. Ούλοι εχουγεμένοι (σπουδαζμένοι), δεβαζμένοι έσαν. Ο τρανός αδελφός του Σαλάχ Αλή, έλεγαν ατόνα, Σαλάχ Αχμέτ. Σαλάχ έκουεν ο κύρης άτουνα. Ο Σαλάχ Αχμέτης έτονε όλων ο τρανύτερος σον πόλης (αστυνομία) τση Ντέρνας.

Πάντα κρούει σο νου μ' και ουκ ανεσπάλλω, έναν ημέρα έτον, επήγανε κάποιοι Λιμπυαλίδες επάτεσανε το σπίτι του Καντάφι και εθέλεναν ν'εσκότωναν ατόνα. Ουκ επόρεσαν και ούλιν εδάρθαν. Σε εκείνα τα ημέρας, κανέν ουκ εφήνανε το βράδυ, την νύχτα ν'έγβαινεν έξου και πορπάτενεν όμον τ'εθέλενεν. Όποιον εβρίσκανε έξου, έπλεναν, εφέρεναν ατόνα σον πόλης (αστυνομία) και αν έτον ξένος, χαρτία πα' αν είχεν, ελιτόρευαν ατόνα ασην Λιμπύα. Επ'εκείνα τα ημέρας έναν ημέρα επήγα σ' έναν χορότε το είχαμε σην Ντέρνα. Επήγα για το παρακάθεμα. Εκάτσαμε κα' και σατή επαρκθέυαμε εβραδέσαμε. Αργά το βράδυ, εξέβα έξου και ες επέγνα σο σπίτι. Σατή επέγνα, σ'έναν και κα', ο πολίσης (αστυνομικός) εστάισε και ερώτεσε με τα χαρτία μ'. Επάνε μ'τίπο ουκ είχα. Επήραν ένκανε με σο καρακόλι (Αστυνομικό τμήμα). Εκεί σο σαλώνι, έπεη (αρκετά) επέρμεινα. Έξερνα ότι σε εκείνα τα ημέρας, ο Σαλάχ Αχμέτης, ουκ έτον εκεί. Επόλisan ατόνα σο Βενγκάζη και σην Ντέρνε ένκανε έναν αλέτερο το έτον σο κεφάλι του πόλις (αστυνομίας). Άμα απ'απέσαμ «για ας πάγω δίγω το όνεμάν ατ' και ας τερούμε το να ίνεται», είπα. Αέτς, εσκώθα και επήγα, ερώτεσα τον Σαλάχ Αχμέτ. Όνταν έκουσαν το όνεμαν ατ', ερωτέσανε με, απόθεν εγνωρίζ'ατόνα. Είπα 'τίνους, ότι εγνωρίγουμες καλά και πάγω και σ'οσπίτιν ατ'. Σίτα (αμέσως) εποίκανε τηλεφώνι τον Σαλάχ Αχμέτ και είπαν ατόνα αέτς και αέτς. Το είπεν ατίνους ουκ εξέρω. Άλλο μία ετέρεσα οι πολισοί επήρανε άψιμο. Σίτα (αμέσως) ένκανε σην πόρτα και κα' έναν τζιπί (jeep) και εβάλανε με απές και εσέβαμε σο δρόμο. Σατή επέγναμε, είπανε με να δίχν'ατινούς το δρόμο του σπίτι που έμενα. Αέτς έγκανε με σο σπίτι. Όνταν εντόκαμε σην πόρτα, ο κύρη μ' άνοιξε την πόρτα και όνταν είδεν τσοι πολίσους εμπρόν ατ' εσπάραγεν. Εθάρεσεν έρθανε ν'επέρουνε μας και σύρουνε μας έξου. Οι πολίσοι είπαν ατόνα, «αβούτο τον παίδα σο δρόμο

εύραμε, άσκεμα ημέρας δεβάζουμε, άλλο μην αφήνεις ατόνα να πορπατίει τη νύχτα». Αέτς εβάλανε με απές και εποχωρίγανε. Ο κύρη μ' πα ελίγο ετάβισε με άμα έτον χαρέμενος πα'.

Όνταν έμουνες ση Λίμπυα, εγώ αϋναίκιγος (ανύπαντρος) έμουν, Εκεκά ασή Ρωμαίους τση Ντέρνας, εγνώρισα και αγάπεσα έναν πατσή πα'. Τ'όνεμαν ατές, Σελβά έτον. Με την Σελβά έπεη σεβνταλούχε εποίκαμ'. Με τ' εκείνενα εντάμα, όμορφα ημέρας εδέβασαμ' και όμορφα παρακάθε εποίκαμ'. Ύσταρο ας τη εκλώστα σην Τουρκία, άλλο ουκ επόρεσα πανείναι σην Λιμπύα. Ας τόσο αγάπεσα 'τενα, τ' όνεμαν ατές εδώκα 'το τσ'αδελφής μου την πατσή. Αρ η ανεψιά μ' πα Σέλβα ακούει.

Εκλώστα σην Τουρκία και πήγα σην Αντάλια σο κουρμπέτι (για ξενιτιά)

Με τον κύρη μ' εντάμα όντα εποχωρίγαμε ασή Λιμπύα και έρθαμε σην Τουρκία, εγώ εδέβα σην Αντάλια για τη δουλεία. Εκεκά, επήγα αρνάσεψα ση δουλεία σε έναν οτέλι (ξενοδοχείο). Έμουνε σο ρεσεψιόνι. Έναν ημέρα, εύρα και εγνωρίγα με τ'έναν παιδά τ'εδούλευεν και εκείνος πα' σε ένα αλέτερο οτέλι. Είπε με, ότι κάπου κάπου έρχουντανε τουρίστοι ασό Γιουνανιστάνι. Εγώ πολλά εθέλενα ν'έβρισκα κάποιον άνθρεπο ασό Γιουνανιστάνι και ερώτενα ατόνα ασή γλώσσα μ', ασά Ρωμεϊκά, απ'εμάς τ'επόμεινανε οπίς. Εθέλενα νε μάθενα ποιοί είμεστ' και πόσο τα Ρωμεϊκά εμνέζουν με τη Γιουνάντζε (ελληνικά). Πάντα μεράχι είχα 'το. Για τ'ατό, είπα εκείνο τον παιδά, ν'εφτάει με ένα τελεφώνι αλλομία όνταν έρχουσαν τουρίστοι ασό Γιουνανιστάνι. Αέτς εποχωρίγαμε.

Αέτς εδέβανε καντρία ημέρας. Έναν ημέρα τ'ουκ είχα βάρδιε, αλήγορα εσκώθα άμα πούθεν ουκ επήγα για το πορπάτεμα. Εδέβα, εκάτσα κά' σε έναν τσουντζί (γωνιά) του οτελί. Επλέσε με έναν τρανό γαριπία. Εγαριπέφτα το χωρίο μ', τ'ορμία, τα ποτάμε, τα παρχάρε, ούλα ό,τι είχεν ο χωρίος μου.

Απέσα μ' αρνάσεψεν έναν τρανό φουρτουνάς το οποίο ουκ επόρεσεν εινείναι δάκρε και εγβείναι ασ'ομάτε μ', μόνο τ'οματοτοσάτσε μ' εβρέξεν. Ούλο τ' άλλο, εκλώστέν εγέντον ίδρωμα και ετσόρτισεν ασό πηχτό και ψηλοτριπεμένο το πετσί μ'. Ούκ εθέλενα ν'έκουγα τα πολλά τα λαλίας ασοί ξένους ανθρώπους τ'

εκλωτηγουρίγουσαν ολόγερα μ', ουκ εθέλενα ν'έκουγα τ'αραπάδες τε φούσκωναν το κεφάλι μ', ουκ εθέλενα ν' ελέπα οσπίτε στιβαγμένα τ'έναν τ'άλλο επάν', ουκ εθέλενα ν'επορπάτενα σα πλατέα τα δρόμε τ' ουκ έμουν μαθεμένος. Αέτς, εκούισα τρανά τσοι χωρότας μου. «Ελάτε επαρείτε και φερείτε με σο χωρίο μ', επαρείτε φερείτε με σα παρχάρε μ' επανκές. Θέλω να πορπατώ σα μικρά τα δρομόπα του χωριού, θέλω να καταλαγκεύω σα παρχάρε επανκές όμον τα ζερκάδε, θέλω να παρακαθέυω με τα πατσίδε του χωριού, θέλω ν'ελέπω την Φατιμέ και να λεγ'ατένα σα Ρωμεϊκά, "αγαπώ σε". Ουκί θέλω να είμαι εντάμα με τα ξένα τα πατσίδε το μυρίζουν όμορφα κολώνιας, θέλω ν'επέρω τον μυριχτό τ'έχουνε τεμέτερα τα πατδίδε». Ας τόσον τρανά εκούιζα, λες και εκούσανε με τα ραχία τση Μαύρης Θάλασσας και εκουνίγανε. Άμα σο σαλόνι του οτελί, μόνο ελίγο σοσόνιχτος ακουγούτουν απ'έμένα. Αέτς αρνάσεψα να νομίζω ούλα ατά τε μέτρεσα. Αέτς σο όνειρο μ', εγλέξα και επήγα σο χωρίο. Εκεί που αρνάσεψα ν'επαίρω το δρόμο σον παρχαρί μερέα, να ακούγω την μελωδί του γαβαλί, να μοιρέσκομε τα τέρτε μ' με τα πατσίδε του χωριού, ένας ρεσεψιονίστης εξύμνισε με ασ'όμορφο τ'όνειρο τ'έλεπα. Κάποιος, εράευε με σο τελεφώνι. Έτον εκείνος ο παιδάς τ' εγνώρισα και είπα 'τονα ν'εφτάει με τελεφώνι όνταν έρχουσαν τουρίστι ασό Γιουνανιστάνι. «Αλήγορ', έπαρ έναν ταξί και έλα, έρθαν κάτι τουρίστοι ασό Γιουνανιστάνι και σ'ελίγο ν'αποχωρίγουνταν ασ' οτέλι. Αδά ουκ έμουν για ν'εποίνα σε εμπρότερα τελεφώνι. Αρ έρθα και είδα'τινους», είπε με. Ετότες καλά καλά εξύμνιγα ασόν όνειρό μ'. Επήρεν έναν χαρχαταρία σην ψυ μ'. Ουκ εχώρενεν απέσα μ'. Τα χτυποκάρδε μ' εξέβανε σην κορφή. Ας εμπροτιζνώ τον φουρτουνά πα' οπίς ιχνάρι ουκ επόμεινεν. Έναν χαρά το ουκ εγνώριζα, εγομώθεν απέσα μ'. Λες και κατ'είνα μέτερο τ' ουκ είδα πολλά χρόνε, να πάγω ν'ελέπ' ατόνα.

Αέτς ελάγγεψα έξου, εύρα και ενήβα σε έναν ταξί και επήγα σ'εκείνο τον παιδά. Εκείνος πα' σο ρεσεψιόνι σατ' εδούλευεν, τ'ομάτεν ατ' έξου, εμένα ερέζενεν. Ομόν το είδε με, «δέβα, ακεί πλαν μερέα εν η αραπά», είπε με. Εγώ σίτα εκλώστα οπίς και επήγα σην αραπά κεκά. Το πόσο χτύπο είχεν η καρδιά μ', απ' επάν ασά φορεσίας τ'εφόρενα εφανερούτουν. Έγυρα ες εγέρω χαλί είχα. Ουκ έξερνα πα' τίνα να πάγω ν'ελέπω και με τίνα το να συντυχαίνω. Εντροπεχτά, εσέβα σην αραπά. Μισό γομάτο έτον και επέρμενεν να έρχουνταν οι άλλοι για ν'έχπανεν. Εγώ ελίγο ετέρεσα τσ' ανθρώπους τ' έσανε απές σο οτομπίσι (πούλμαν). Λες κι εράευα κανέναν τ'εγνώριζα. Πολλοί πα' ετέρεσαν σε μένα μερέα. Εμπρότερα πούθεν ουκ είδανε με και κανείς ουκ εγνώριζε με. Εθαρέσανε κάτι να θέλω ατίνους. Ασήν εντροπία μ' ες εκλώσκουμουν οπίς και έγβαινα έξου. Ετότες έρθεν τση μάνα μ' η γλώσσα και έλυσεν την γλώσσα μ' και ερώτεσα, «αδά 'πες απ' εσάς κανείς εξέρ' Ρωμεϊκά;». Ούλοι άλαλοι εκλώσταν και ετέρεσάνε με. Επορεί να μην εγροίκεσε

κανείς τίπο ασ'ατά ντο είπα. Αέτς όμον τ'έτέρενα αδά και ακεί απές σην αραπά, είδα ένα μαμικά τ'έσκώθεν επάν σα ποδάρεν ατές και εθέλενεν κάτι ν' έλεγε με, άμα ουκ έξερνεν απόθεν ν'αρνασευεν. Ετέρενεν σ'ομάτε μ' απές. Πάλι εγώ έλυσα τη γλώσσαν ατές τ' εκλειδώθεν. Ερώτεσα 'τενα, «ε, μαμικά, εξέρεις Ρωμεϊκά;». Η γραία υναίκα, εξέγκεν τη λαλίαν ατές και αρνάσεψεν να συντυχαίνε. «Απόθεν είσαι;», ερώτεσε με. «Ασήν Τραπεζούντα είμαι», είπα 'τενα. Η μαμικά, όμον το έκουσεν την «Τραπεζούντα», αρνάσεψεν ν' εγβαίν ασόν τόπον ατές και έρτε σο γιάνι μ'. Αέτς, σατή εκράτενεν αδά και ακεί, έσκισε το στενό το σαλωνόπο και έρθε σο γιάνι μ'. Εγώ ετράχωσα και επόμεινα σον τόπο μ', αέτς ομόν το έστεκα ορθά. Ουκ επόρεσα ν'εγροικώ, ν'ερμηνεύω σο νου μ' για το ποίο ατέ η μαμικά ογράσευ να έρτε σε μένα μερ'. Για τ'ατό, χνουδί ουκί λαΐίστα ασόν τόπο μ' για να πάγω σ'εκείνενα μερέα. Η μαμικά έρθεν ουκ έρθεν, σίτα ετυλίεν ση γούλα μ' και εγκαλέστε με. Σατή έκλαιεν, «ε πουλί μ', να ίνομαι γουρπάντης σα ποδάρε σ'», έλεγεν. «Εσύ τ'αραεύεις αδακές, εσείς ακόμα αδακές ζείτε», ερώτενεν. Εκράτενεν ασά ωμία μ' και μία ετέρενε με απές σ'ομάτε μ' και ύσταρο παλ' εγκαλέσκουτουνε με. Ασ'τόσον εγαυρώσεν επάνε μ' και ασ'τόσον έσπιγγε με, τα δάκτυλαν ατές ενούζα καλά καλά σο πετσί μ'. Εγώ πα ελίγο εκράτενα. Ουκ εξέρνα για το ποίο εγομώθανε τ'ομάτε μ' και εθέλενα ν'έκλαιγα. Αέτς ομόν τ' έμουνες, έναν λαλία εξύμνισε μας. Ούλιν έρθανε και εθέλεναν ν' εμπένανε σο δρόμο. Ασήν αραπά απές, είς εβούισεν και είπεν τη μαμικά να δέβεν σον τόπον ατές. Η μαμικά σατή έκλαιεν, έφηκέ με και εκλώστέν οπίς. Σατή επέγνεν, τ'εμπρόν ατές πα'ουκ ελέπεν. Με το ζόρι επορπάτενεν. Τ'ομάτεν ατές γομομένα δέκρε έσανε. Εγώ πα' εκατήβα κάτου και εδέβα σην μαμικά μερέα για ν' έλεπ'ατένα άλλο μία. Η αραπά έχπασεν και επήρεν το δρόμο. Ελίγο ετερέθαμε με την μαμικά. Εκείνε έκλαιεν. Ελάησε με το χέριν ατές. Η αραπά ομόν τ'εγίρισεν και εχάθεν ασ'ομάτε, εγώ ετότες αρνάσεψα να κλαίγω. Επήγα σε έναν τσουντζί, εκάτσα κά' και έκλαψα ως που εχόρτασα. Λες και η μαμή μ' έρθεν ασό χωρίο είδε με και πάλι εφήκε με μαναχός σο γκουρμπέτι και εκλώστέν οπίς.

Έρθα σο Γιουνανιστάνι

Ύσταρο ασά κανδύο χρόνε, έκοψα το μπιλέτι μ' (εισιτήριο) και εσέβα σο δρόμο για το Γιουνανιστάνι. Ουκ επορώ να ερμηνεύω σας τη χαράν ντο είχα. Πριν φτασείναι σα σύνορε, η καρδιά μ' παλ' επήρεν άψιμο. Αέτς εφτάσαμε και εδέβαμε ασό σύνοροι. Η ψυ μ' απέσα μ' και εγώ σην αραπά ουκ εχώρεναμε. Εθέλενα ν'εγβαίνα έξου και έβρισκα κάποιον άνθρεπο για νε συντύχαινα με τ'εκεί Ρωμεϊκά. Νε τέρενα εγροικάει με γιαμ ουκ εγροικάει με. Ν'εγόραζα κάτι τ'εθέλενα σατή εσυντύχαινα

τση μάνα μ' τη γλώσσα. Σατή επέγναμε σο δρόμο, καπούκεκα η αραπά 'μουνα εστάθεν για το φαγί. Εξέβα έξου και ομόν παλαλός ετέρεσα αδά κ'ακεί. Επήγα, εύρα είχαν και ερώτεσα 'τονα που εν το τουαλέτι, έδειξε μ' α', έναν άλλον π'εύρα, ερώτεσα 'τονα που επορώ και τρώγω φαγί, έδειξέ με την λοκόντα (εστιατόρειο), ύσταρο εξέβα έξου και ογράσεψα να συντυχαίνω με όποιον έβρισκα εμπρό μ'. Εξέβα ασήν Τουρκία το έκρυφταμε τη γλώσσα μουνα και έρθα σο Γιουνιστάνι. Αδά και κά' νε συντύχαινα μαναχό τση μάνα μ' τη γλώσσα γι ν'εγροικισκούμουνε με τσ'ανθρώπους. Άλλο ουκε ν' έκρυβα τη γλώσσα μ' και άλλο ούκε ν' εντρεπούμουν ν' εσυντύχαινα ατό. Τρανό χαρά.

Ύσταρο, εσέβαμε σην αραπά και επήραμε το δρόμο για την Αθήνα. Σο δρόμο σατή έρχουμουνες' ετέρενα τα γράμματα και ογράσευα νε μάθενα 'τά. Ώνταν έφτασαμε στην Αθήνα, εβραδέσαμε. Εξέβαμε έξου και ο καθαείς επήρεν το δρόμον ατ'. Εγώ επήγα εύρα έναν οτέλι και έμεινα. Ώνταν εσκώθα τ' άλλο την ημέρα, η ώρα εδέβεν. Έξου έβρεχεν. Εξέβα σο παλκόνι και ετέρεσα όλη την Αθήνα. Έναν τρανό πόλη. Οι άνθρωποι κάτω σα δρόμε, ο ένας αδά επέγνεν και ο άλλος ακεί. Το ν'επόινα και που ν'επέγνα, ουκ εξέρνα.

Έβρα και εγνώριγα με τσοι μέτερους

Ύσταρο ασά δύο, τρία μήνας, εύρα τσοι μέτερους Ρωμαίους ασήν Μαύρη Θάλασσα. Αέτς αρνάσεψα ν'εγνωρίγομε με τ'εμέτερους. Ώσον εδέβαν τα ημέρας, τα μήνας και τα χρόνε, εγνώρισα πολλούς Ρωμαίους το είχανε ρίζας ασήν Μαύρη Θάλασσα. Αδά και κά' «Πόντιοι» έλεγαν ατίνους. Με τα εγνωριμίας τ'εποίκα, έναν ημέρα' εβρέθα σε έναν ρωμείο χωρίο. Εγέντουμουν μουσαφίρης σε έναν οσπίτι. Έτον εκεί έναν μαμικά το άκουεν Σουμέλα. Ώνταν είπα 'τενα ότι είμαι ασήν Τραπεζούντα, εκείνε πα' αρνάσεψεν σα κλάμματα. Είπε με, ένα σουρί ιστορίας ασήν Μαύρη Θάλασσα. Είπε με όνταν εξέγκανε τσοι Ρωμαίους ασά χωρία 'τουνα, σα δρόμε επανκές εσκοτώθανε και εχάθανε πολλοί άνθρωποι και πολλά γαρδελόπα ασοί Ρωμαίους. Σα παλαιά τα χρόνε, σην Μαύρη Θάλασσα τα νιφάδε έσαν μικρά. Πολλά μικρά έντριζανε τα πατσόπα. Για τ'ατό, πολλά ασά νιφάδε, τ' εχάσανε τα παιδιάν ατουνα, ύσταρο κες' εχάσανε και το νου 'τουνα και επαλαλώθανε. Η μαμικά Σουμέλα, σατή ξεφορτούτουνε επάνε μ' το βαρύ το γομάρι 'τες τ'εκοβάλενεν ατόσον χρόνε, εγώ πάλι σο νου μ' εβρέθα σην Ανταλάια και έρθεν σ'αχύλι μ' εκείνε η μαμικά το επέντεσα σο τουριστικό το γκρούμπι. Αρ εγροίκεσα για το ποίο

εγάβρωσεν επάνε μ' και έκλαιεν ατόσον πολλά. Ποιος εξέρ', επορεί να έτον επ'εκείνα ασά νιφάδε τ' εχάσανε τα πουλόπαν 'ατουνα σα δρόμε επανκές και αέτς όμον το έβρε με, εθάρεσεν, ότι έμουνε το χαμένο το πουλόπον ατές...

Όλον ο υσταρνός όντα χάται...

Θέλω ν'εξέρειτε. Ο Πόντος, ουκ εχάθεν. Ο Πόντος γιασαγεύ', ζει άμα ψυχομαχίζ'. Τα Ρωμεϊκά 'μουνα χάνταν στέκουν. Οι πιο πολλοί απ'ατινούς τ'εσυντύχαιναν αυούτο τη γλώσσα, εξέβαν ασά χωρία και εσκορπίγαν σ'ούλο την Ανατολή. Σα χωρία ελίγοι επόμινεν. Οπ'επόμειναν πα' είναι γραίοι και γέροι. Μαμίδες και παππούδες το περμένουν να δίγουν την ψυν άτουνα για να θάφκουνταν σα χώματα 'τουνα. Σ' όρος καϊνείς ού' πάει και αέτς, τα ονέματα ασά δέντρα ανεσπάλκουνταν στέκουν. Πατσίδε και νιφάδε πα' ουκ επόμειναν το πάνε σ' όρος, κόφτουν και φορτούντανε χορτάρε. Για τ'ατό, ούλα τα ονέματα ασά φυτά, ασά χορτάρε και ασά τσιτσέκε πα' χάνταν στέκουν. Τα μικρά τα παιδόπα και τα πατσόπα πολλά ελίγα Ρωμεϊκά εξέρουν. Αρνάσεψαν 'νάμεσα 'τουνα να συντυχαίνουνε μαναχό τα τούρκικα. Τ'εκεινέτερα τα γαρδέλε, Ρωμεϊκά ούκε ν'εξέρουν. Εκείνοι το εξέβαν ασό χωρίο και εσκορπήγαν αδά κ'ακεί σοι ξένους απές, ου πορούν να συντυχαίνουν τα Ρωμεϊκά όμον το θέλουν. Αέτς όσο δέβεν ο χρόνος ανεσπάλουν ατά.

Ουκ εξέρω επ'εκεινούς το εξέβαν ασό χωρίο, πόσιοι άνθρωποι, ποιός πάππος, ποιά μαμικά, ποιά νύφε, ποιά πατσή και ποιός παιδάς σε ποιο πουτζαχί (γωνία), σε ποιο τσουντζί (γωνία), μαναχός κάθεται και νουνείζ' το χωρίον ατ'. Ουκ εξέρω πόσοι κλαίγουν και άλλοι πουςτουρίζουν τα Ρωμεϊκά 'τουνα, τη γλώσσα τη μάνας ατουνα. Άμα εξέρω, με τον κάθε είναι το ψυχομαχίζ', ψυχομαχίζουν και τα Ρωμεϊκά. Με τον κάθε είναι το δίγει την ψυν ατ', με τ'εκεινονα εντάμα χάντανε και ένα σουρί Ρωμεϊκά κελιμέδες (λέξεις). Και όλον ο υσταρνός τ'εξέρ Ρωμεϊκά, όνταν δίγει την ψυν ατ' και χάται, ετότες να χάνταν και ούλα τα Ρωμεϊκά. Ετότες να χάτε και ο Πόντος!

Ετότες, τα Ρωμεϊκά λαλίας πα' να κόφκουνταν. Άλλο Ρωμεϊκό λαλία, ούκε ν'ακούετε πουθενκεκά. Άλλο Ρωμείκα λαλίας ούκε να σκορπίγουνταν σον ουρανό. Και η αγάπη σ' αυούτο τη γλώσσα, άλλο ούκε ν'επορεί και σον ουρανό ευρίεται με τ'αδέλφεν έθε. Άλλο η αγάπη, ούκε ν'επορεί και εντάμον με την αγάπην έθε και

λέει εκεί «αγαπώ σε».

Σημείωμα: Όλες οι έντονες γραμματοσειρές περιέχουν τσιτακισμό! Για παράδειγμα: το “και” προφέρεται ως “τσε”, το έντονο “σ” προφέρεται ως “sh”, το έντονο “χ” προφέρεται ως “sh” και η έντονη “ε” σημαίνει ότι είναι πληθυντικό και είναι “ια”. Το κάθε απόστροφο σημαίνει ότι λείπει φωνήεν από πίσω ή από μπροστά του σαν αυτά “α, ο, ου, ε, κλπ.”!

Συγγραφέας: Βαχίτ Τουρσούν 20/04/2014, Νέα Μάκρη/Αθήνα

Μετατροπή από Λατινικούς σε Ελληνικούς χαρακτήρες: Χρήστος Κωνσταντινίδης

Πηγές: e-Pontos- fdathanasiou.wordpress.com